

Kisvárosi mentalitás – a várossá válás egyik kulcstényezője?

Horeczki Réka

MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete

Kis- és középvárosok szerepe a területi fejlődésben.

MRTT XIV. Vándorgyűlése

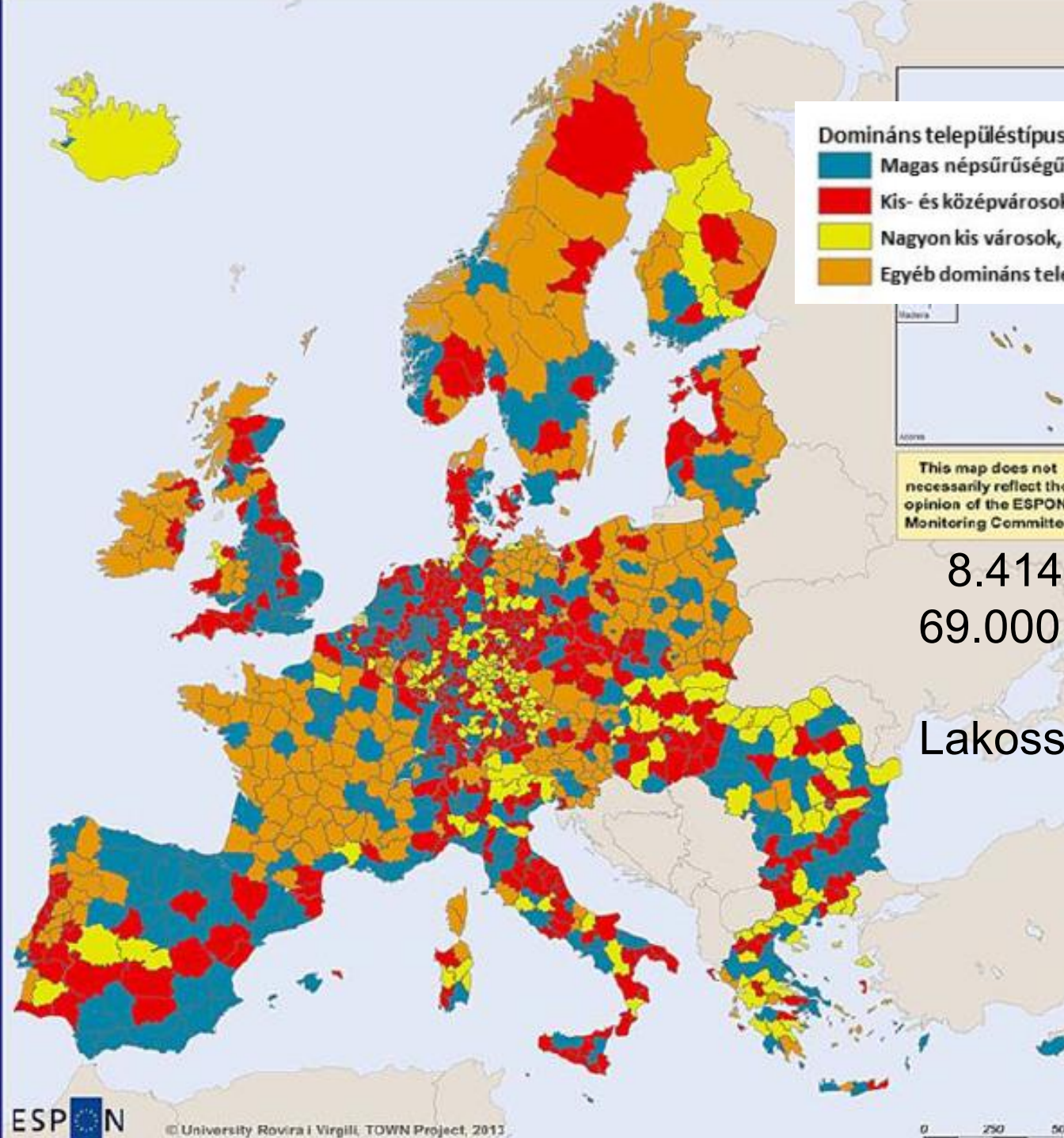

Nagyvárad, 2016. szeptember 15-16.

- Melyek a főbb különbségek a városi társadalom és a vidéki közösségek között? Hol helyezhető el a kisváros?
- Következtethetünk-e a művelődési intézmények és egyesületek jelenlétéből (mennyiségi és minőségi kritériumaiból) a település urbanizálódó voltára?

Város-vidék dilemma

- Európa lakosságának 87%-a urbánus területen él

Domináns településtípus

- Magas népsűrűségű városi klaszterek, mint domináns településtípus**
- Kis- és középvárosok, mint domináns településtípus**
- Nagyon kis városok, mint domináns településtípus**
- Egyéb domináns településtípus**

This map does not necessarily reflect the opinion of the ESPON Monitoring Committee

8.414 kis és középváros
69.000 nagyon kis város

Lakosságuk: 157.7 millió fő

Város és város-vidék dilemma

- Európa lakosságának 87%-a urbánus területen él
- Definíció sokszínűség

”Úgy tűnik mindenki tisztában van azzal mi is az a (kis)város, de valójában senki nem tud mindent kielégítő definíciót adni erre a fogalomra.”

Benevolo, 1980.

Kisváros = Egyszerre település-nagyságkategória, funkcionális és településhierarchiai kategória – mágnes és tartály

Város és város-vidék dilemma

- Európa lakosságának 87%-a urbánus területen él
- Definíciós sokszínűség
- Társadalmi szerveződés különbségei

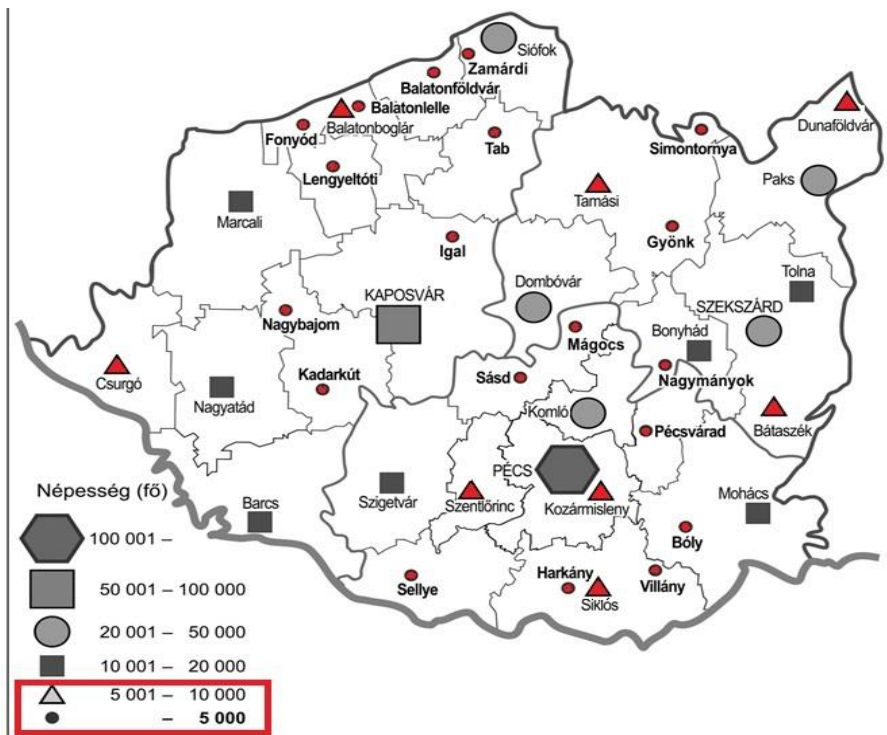
Városi levegő szabaddá tesz

	Vidéki	Városi
	társadalom	
Család	Összetartozás ++	Individuum
Házasság	Hagyományok szerepe	
Nők helyzete	Szociális státusz --	Iskolázottság ++
Szomszédság	Erős kapcsolatok	Ismeretlenség
Összetartozás	„Mi-tudat”	Elszemélytelenedés
Társadalmi kontroll		Intézményrendszere szabályozottabb

Mely tulajdonságokkal jellemezhetők a „vidéki kisvárosok”?

Vizsgálatba bevont térségek

- Gazdasági és földrajzi periféria
- Kedvezőtlen megközelítési lehetőség
- Sűrű faluhálózat
- Szigetszerűen kiemelkedő mezővárosok

Városfejlődés kezdetei

Városi életmód elterjedése
Új életstílus – szabadidő

Önképzés, társadalmi élet új formáiban való részvétel igénye: kaszinó, színház, múzeum, egyletek, egyesületek

Kisvárosi sajátosságok

- Foglalkoztatási profil színesedése – generálja a lakosság-cserét és növekedést
- Történelmi fejlődés befolyásoló tényező (útfüggőség)
- Regionális, országos és nemzetközi változások is hatást gyakorolnak (pl. közigazgatás).

19-20. századi mentalitás:

- Kompromisszum-képes
- Kitérő, Konfliktusokat kerülő
- Mintakövető magatartás

Kisvárosi városfejlődés

„Külső elvárások”:

- Formális elemek
- Funkciók

Külső hatások:

- Közigazgatási változás
- Infrastruktúra fejlesztés
- Nagyvárosok hatása (agglomeráció)
- Iparosítás, stb.

Társadalom

- Helyi fejlesztések
- Helyi szereplők
- Humán tőke

Tipikusnak tekinthető városfejlődési utak

Környezeti
szféra

Infrastrukturális
szféra

Gazdasági
szféra

Történelmi
tényezők

Társadalmi
oldal

Magyar Korona országai 1869-1914

- Foglalkoztatottsági ráta
- Foglalkozási szerkezet
- Kis- és kézműipar aránya
- 20 fő fogl. feletti váll. száma
- 100 fő feletti váll.
- Vendéglátó egységek száma
- Kisker-i egységek száma

Környezeti
szféra

Infrastrukturális
szféra

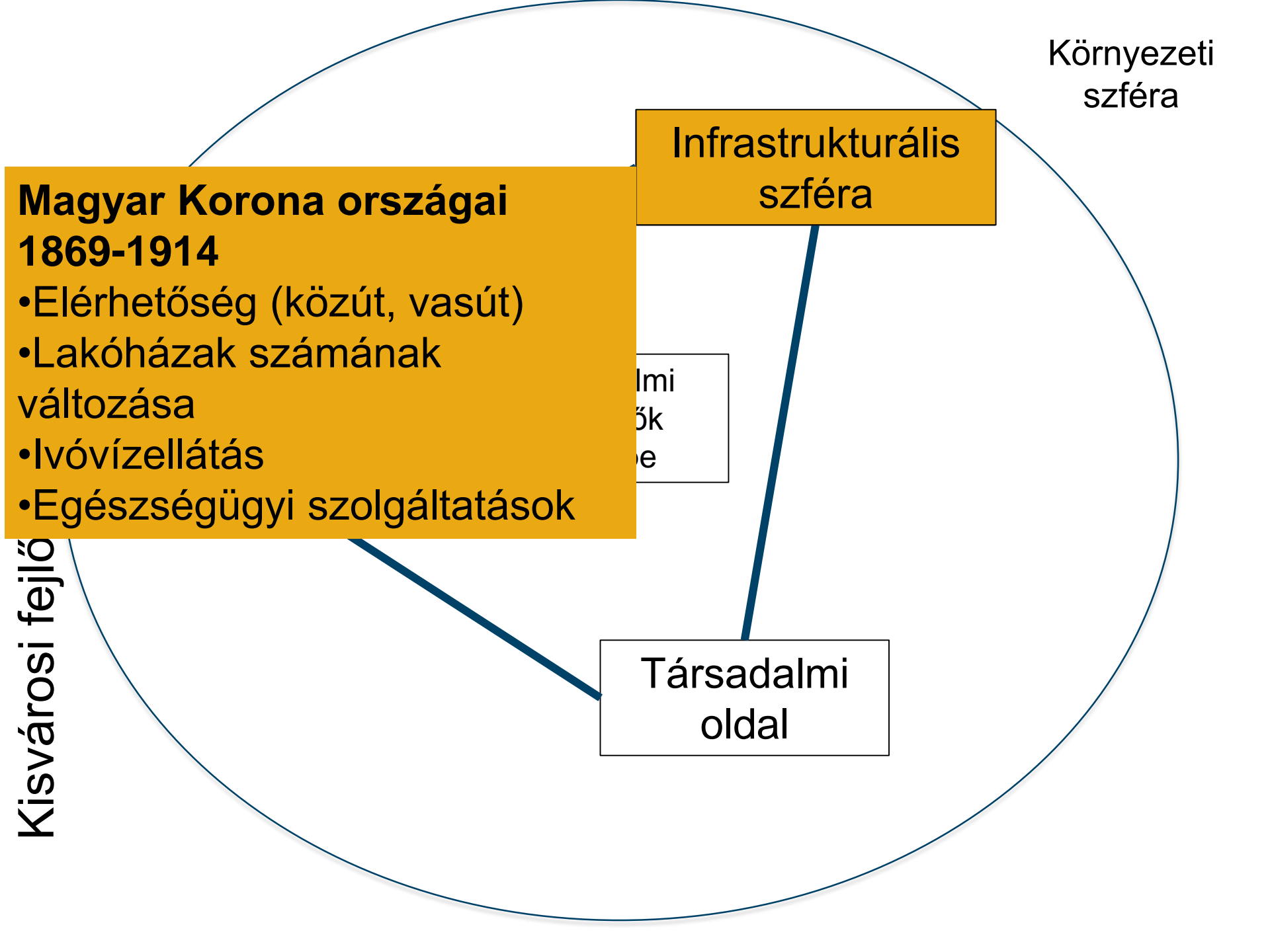
**Magyar Korona országai
1869-1914**

- Elérhetőség (közút, vasút)
- Lakóházak számának változása
- Ivóvízellátás
- Egészségügyi szolgáltatások

Imi
ők
e

Társadalmi
oldal

Kisvárosi fejlődés

Környezeti
szféra

Infrastrukturális

Humán tőke

- Népességnövekedés üteme
- Természetes szaporodás
- Vándorlási különbözet
- Írástudók aránya

Helyi közösség

- Polgárosodás
- Civil részvétel
- Bizalom a település vezetői felé

Szféra

ők
szerepe

Társadalmi
szféra

Kisvárosi fejlődés

Környezeti
szféra

Infrastrukturális
szféra

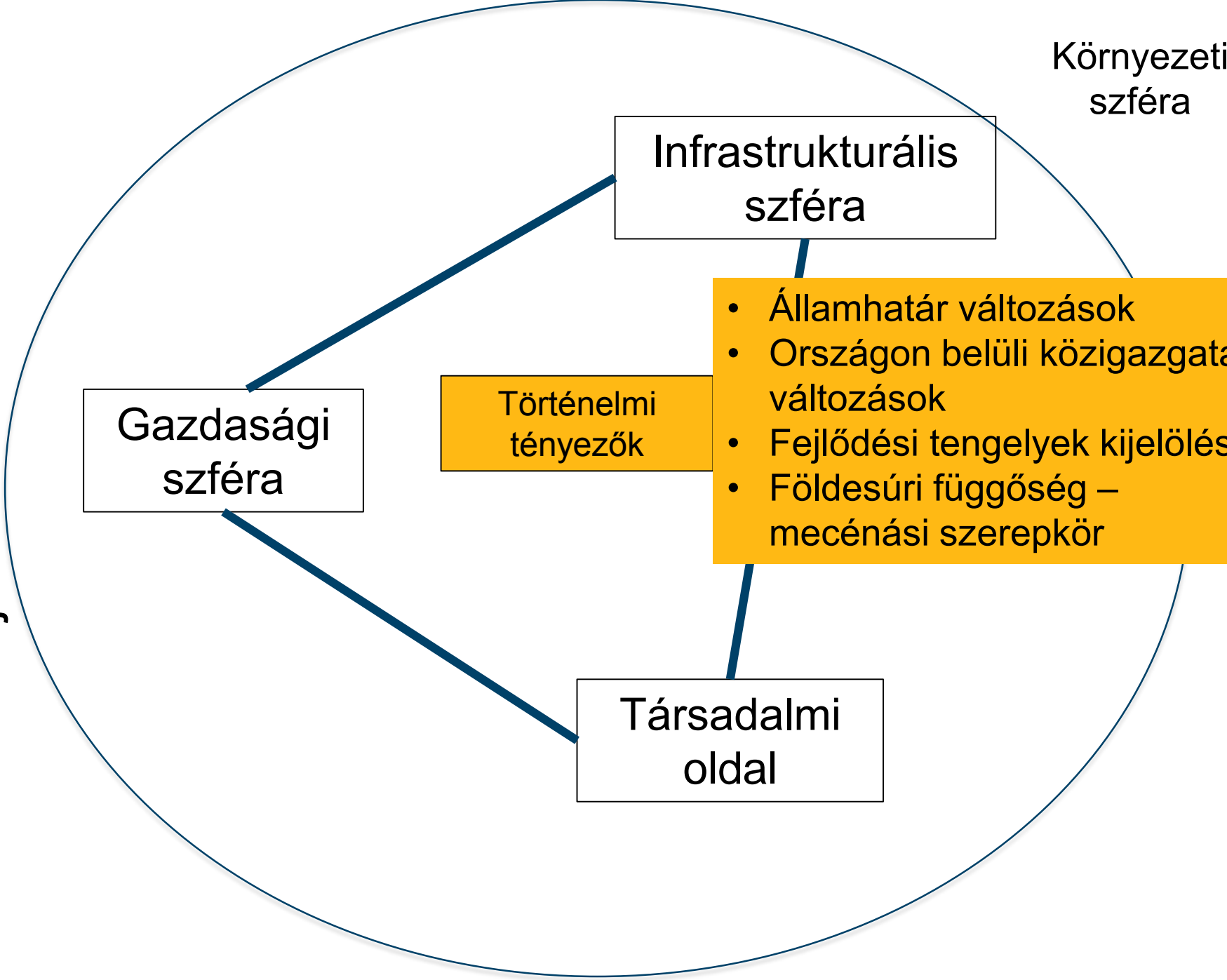
- Államhatár változások
- Országon belüli közigazgatási változások
- Fejlődési tengelyek kijelölése
- Földesúri függőség – mecénási szerepkör

Történelmi
tényezők

Gazdasági
szféra

Társadalmi
oldal

Kisvárosi fejlődés

Tipikus városfejlődési utak a vizsgált időszakban (szakirodalmi elemzés alapján)

- Erős földesúri befolyás motiválta fejlődés pl. Csurgó
- Óriásfalvak – mezőgazdasági központok pl. Lengyeltóti
- Fürdővárosok pl. Balatonboglár, Szováta
- Kistáj-városok pl. Erdőszentgyörgy, Balánbánya
- „Vasúti góc” városok pl. Szentlőrinc, Barcs

- Melyek a főbb különbségek a városi társadalom és a vidéki közösségek között? Hol helyezhető el a kisváros?
- Következtethetünk-e a művelődési intézmények és egyesületek jelenlétéből (mennyiségi és minőségi kritériumaiból) a település urbanizálódó voltára?

Köszönöm a figyelmet!

horeczki@rkk.hu

